

ВПЛИВ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

У ході здійснення державно-владних повноважень органами місцевого самоврядування контроль за їх діяльністю можуть здійснювати громадяни, які живуть на відповідній території. Одним з видів контролю є звіт депутатів і обраних посадових осіб перед громадянами на відповідних зборах. Це підкріплюється на нормативному рівні спеціальними положеннями про сходи та збори.

У науковій літературі наголошувалося на необхідності розробки теорії громадського контролю в державному управлінні, залучення до вирішення цієї наукової завдання адміністративного права. Однак за три роки дії Національної стратегії розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 роки не всі юридичні процедури здійснення громадського контролю законодавчо врегульовані, не внесені необхідні зміни в адміністративно-правові акти, що передбачають взаємодію органів публічної влади з суб'єктами громадського контролю [1].

Предмет громадського контролю включає такі поняття як законність і ефективність повноважень, які перевіряють. Органи контролю перевіряють не тільки порушення посадовою особою чинного законодавства, а й наскільки правильно, доцільно і ефективно виконували надані повноваження.

Як впливає з положень Конституції України держава здійснює контроль за органами місцевого самоврядування в частині використання матеріальних і фінансових засобів, виділених для реалізації переданих державних повноважень. Засоби для реалізації державних повноважень носять цільовий характер, тому, держава має право перевірити правильне витрачання.

Результатом удосконалення законодавства шляхом прийняття закону «Про доступ до публічної інформації», стало те, що в наукових публікаціях вчених-правознавців можна зустріти різного роду критику на адресу реалізації даного закону. Викликано це тим, що реалізація методів, механізмів регулювання громадського контролю залишаються не опрацьованими, немає практичної реалізації намічених цілей.

Даний закон вичерпної юридичної процедури здійснення громадського контролю не містить. Тому є необхідність розробки нормативно-правових актів взаємодії органів державної влади з суб'єктами громадського контролю.

Можна зробити висновок, що ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування та суб'єктів громадського контролю залежить від правової регламентації та документальної продуманості взаємодії. Інститут громадського контролю знаходиться на стадії становлення і потребує вдосконалення не лише в законі, а й в правосвідомості людей.

Згідно закону «Про доступ до публічної інформації» в системі місцевого самоврядування юридично закріплений крім місцевого та державного контролю, ще один вид контролю – громадський контроль.

На наш думку, під громадським контролем розуміється діяльність суб'єктів громадського контролю, що здійснюється з метою спостереження за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних організацій, інших органів і організацій, що здійснюють відповідно до законів окремі публічні повноваження, з метою перевірки, аналізу та громадської оцінки видаваних актів та рішень.

Результативність громадського контролю буде залежати не тільки від якості самого громадського контролю, а й від використання адміністративно-правових інструментів і конституційно-правового регулювання. Треба об'єднати зусилля прихильників конституційного та адміністративного права для створення цілісної теорії громадського контролю, взаємодії з суб'єктами громадського контролю.

З позицій конституційного права громадський контроль можна віднести до загальних принципів організації місцевого самоврядування в Україні. У науковій та навчальній літературі громадський контроль не розглядався в якості одного із загальних принципів організації місцевого самоврядування. Водночас розуміння сутності місцевого самоврядування як самоорганізації насе-

лення для вирішення питань місцевого значення, як однієї з форм народовладдя передбачає необхідність контролю за формуванням і діяльністю органів місцевого самоврядування.

Громадський контроль можна розглядати як одну з форм участі населення у здійсненні місцевого самоврядування. Перелік форм участі населення у здійсненні місцевого самоврядування, що міститься в законі «Про місцеве самоврядування в Україні», необхідно доповнити такою формою, як громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування та посадових осіб місцевого самоврядування.

Діяльність, що є об'єктом громадського контролю, визнається відповідним громадським інтересам, якщо діяльність реально націлена на визнання, дотримання, захист прав і свобод людини та громадянина, інших охоронюваних Конституцією України благ і цінностей.

Можна зробити висновок, що в даний час створені лише основи громадського контролю. Належить удосконалювати законодавче врегулювання порядку, форм і методів громадського контролю з урахуванням практики здійснення в адміністративно-територіальних утвореннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68І/2016. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР / *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

М. В. Ковалів

кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін
(*Львівський державний університет
внутрішніх справ*)

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ

Кардинальні політичні і економічні зміни, що відбуваються в країні, необхідність долати негативні явища, які супроводжують повернення України до єдиного Європейського співтовариства з його ідеалами правової держави та громадянського суспільства, зумовлюють необхідність реформування всієї державно-правової системи. Реформування не може залишити поза увагою правоохоронну систему – важливий структурний компонент держави.

Разом з тим, одним із найбільш важливих показників рівня цивілізованості суспільства є реальність забезпечення прав і свобод людини, людина має отримати від держави ефективний захист не лише у законі, але й на практиці. Тому більшість країн світу значну увагу приділяє вдосконаленню організації та діяльності правоохоронних органів. Як показує досвід, конституційне визнання державою основних прав та свобод людини і громадянина, ще не є гарантією створення належних умов для їх охорони та захисту від протиправних посягань і подальше їх поновлення. Якісна і злагоджена робота державних інституцій, створених задля досягнення такої мети, повинна стати запорукою забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина.

В Україні поняття «правоохоронні органи» набуло широкого вжитку після прийняття Конституції України. Норми Основного закону передбачають, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України є прерогативою відповідних військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Так, у чинній Конституції України поняття «правоохоронні органи» вживається лише раз – у частині 3 статті 17, де спеціальне завдання щодо забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на «відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [1].

Правоохоронні органи символізують присутність держави в нашому повсякденному житті, її здатність втрутитися і захистити, коли такий захист потрібен. Вони можуть виступати також символом цілісності суспільства і його відданості цінностям честі, обов'язку, уособлюють монополію держави на застосування примусу, що в свою чергу є необхідною умовою забезпечення ефективної дії права, а також покликані стримувати суспільство від вчинення злочинів, аморальних дій, злих намірів, змов на вчинення протиправних дій.